

Αθήνα, 20 Ιανουαρίου 2025

Προς τη

Διαρκή Επιτροπή

Δημοσίας Διοίκησης Δημοσίας Τάξης και Δικαιοσύνης της Βουλής των Ελλήνων

Θέμα: Υπόμνημα ΧΕΝ Ελλάδος σχετικά με το σχέδιο νόμου του Υπουργείου Δικαιοσύνης με τίτλο «Αντιμετώπιση νέων μορφών βίας κατά των γυναικών – Ενσωμάτωση της Οδηγίας (ΕΕ) 2024/1385 – Πρόσθετες ρυθμίσεις στον νόμο περί ενδοοικογενειακής βίας – Αναδιοργάνωση των ιατροδικαστικών υπηρεσιών – Ενίσχυση της λειτουργίας της Eurojust - Μέτρα για την προστασία των ανηλίκων και την καταπολέμηση της εγκληματικότητας - Δικονομικές διατάξεις αρμοδιότητας των τακτικών διοικητικών δικαστηρίων και άλλες ρυθμίσεις». (2η συνεδρίαση – ακρόαση εξωκοινοβουλευτικών προσώπων).

Αξιότιμοι κύριοι και κυρίες βουλευτές,

Συζητούμε σήμερα την ενσωμάτωση της Οδηγίας 2024/1385 για την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας. Πρόκειται για ένα ζήτημα που αφορά τον πυρήνα της δημοκρατίας και της ισότητας, καθώς η βία κατά των γυναικών δεν αποτελεί ιδιωτική υπόθεση, αλλά μια συστηματική παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ενσωμάτωση της Οδηγίας και Σημεία Προόδου

Είναι αδιαμφισβήτητο ότι ορισμένα μέτρα του νομοσχεδίου αποτελούν θετικά βήματα. Ωστόσο, παραμένουν σημαντικά κενά, που αποδυναμώνουν την αποτελεσματικότητά του.

Για να μπορέσουμε να ανταποκριθούμε στις πραγματικές ανάγκες των θυμάτων της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας, απαιτείται μία πολυεπίπεδη προσέγγιση, με σαφείς μηχανισμούς πρόληψης, προστασίας και αποκατάστασης. Στο πλαίσιο αυτό, επιτρέψτε μου να εστιάσω σε κρίσιμα ζητήματα, που αναδεικνύουν τα κενά του νομοσχεδίου και στις προτάσεις μας, για τη βελτίωση του.

Είναι θετικό το ότι το νομοσχέδιο διευρύνει τον ορισμό της ενδοοικογενειακής βίας, ώστε να περιλαμβάνει την ψυχολογική και οικονομική βία. Όπως είναι γνωστό, οι εν

λόγω μορφές βίας δεν τεκμηριώνονται αυταπόδεικτα, και εξ αυτού του λόγου η αποτύπωση στον νόμο ενός σαφούς ορισμού θα διευκόλυνε προς αυτήν την κατεύθυνση.

Η απόδοση του όρου «domestic violence», που αναφέρεται στην Οδηγία, στα ελληνικά ως «εξ οικείων βία», θεωρούμε ότι είναι προβληματική και προτείνουμε την προτείνουμε την αντικατάστασή του με την χρήση του όρου «ενδοοικογενειακή βία». Η υιοθέτηση αυτού του όρου θα διασφαλίσει τη σαφήνεια και την ευθυγράμμιση του νομοσχεδίου με την υφιστάμενη νομοθεσία, την ακριβή απόδοση των προβλέψεων της Οδηγίας, την αποφυγή περαιτέρω παρερμηνειών.

Διαδικασία Καταγγελίας και Διευκόλυνση Θυμάτων

Ένα από τα θετικά βήματα του νομοσχεδίου είναι, η πρόβλεψη για την ηλεκτρονική καταγγελία των περιστατικών βίας. Αυτή η διάταξη στοχεύει στην εξάλειψη των γεωγραφικών και κοινωνικών φραγμών που, εμποδίζουν τις γυναίκες να αναφέρουν περιστατικά κακοποίησης. Ωστόσο, εγείρονται σημαντικά ερωτήματα επί του πρακτέου: πώς θα διασφαλίζεται η προσβασιμότητα αυτών των πλατφορμών από γυναίκες που δεν μιλούν τη γλώσσα ή που αντιμετωπίζουν τεχνολογικά εμπόδια; Πώς θα προστατεύεται η ανωνυμία τους και πώς θα εξασφαλίζεται η ταχεία ανταπόκριση των Αρχών;

Δεν αρκεί να προσφέρουμε στα θύματα έναν δίαυλο καταγγελίας – πρέπει να τους παρέχουμε την ασφάλεια ότι, μόλις κάνουν το βήμα, θα βρουν υποστήριξη και όχι γραφειοκρατικά εμπόδια. Η ΧΕΝ Ελλάδος, προτείνει τη δημιουργία πολυγλωσσικών πλατφορμών που θα διασφαλίζουν την ανωνυμία κατά τη διαδικασία και παράλληλα θα συνδέονται με 24ωρες γραμμές βοήθειας στελεχωμένων με εξειδικευμένο προσωπικό. Παράλληλα, είναι απαραίτητη η συστηματική καταγραφή των περιστατικών με λεπτομερή στοιχεία για την ηλικία, το φύλο και τη σχέση θύματος-δράστη, όπως απαιτεί το άρθρο 44 της Οδηγίας.

Επικροτούμε την πρόβλεψη για τη δημιουργία και την ενίσχυση ασφαλών χώρων φιλοξενίας (Safe Houses) για τα θύματα καθώς και τη χρήση τεχνολογικών μέσων για την προστασία τους, όπως το panic button. Παράλληλα όμως προτείνουμε και την ενίσχυση της συνεχούς φύλαξης των θυμάτων και την παροχή ολοκληρωμένης ψυχοκοινωνικής υποστήριξης.

Προς την σωστή κατεύθυνση κινείται και η πρόβλεψη του άρθρου 10^Α, περί της εκδίκασης των υποθέσεων ενδοοικογενειακής βίας κατά απόλυτη προτεραιότητα. Παρόλ' αυτά αναρωτιόμαστε πώς θα είναι εφικτό αυτό στην πράξη, χωρίς τη σύσταση και λειτουργία Οικογενειακών Δικαστηρίων;

Σημαντική είναι και η ενίσχυση του πλαισίου για τους περιοριστικούς όρους στο

άρθρο 18, με την υποχρεωτική παράδοση, από το δράστη των όπλων που έχει στην κατοχή του στις αστυνομικές αρχές και την εισαγωγή του όρου της ηλεκτρονικής επιτήρησης. Με αυτόν τον τρόπο ενισχύεται ο μηχανισμός παρακολούθησης των όρων.

Η ενημέρωση του θύματος για κάθε μεταγενέστερη μεταβολή στην ποινική μεταχείριση του δράστη πρέπει να είναι υποχρεωτική. Είτε πρόκειται για αλλαγή περιοριστικών όρων, είτε αντικατάσταση προφυλάκισης ή αποφυλάκιση, το θύμα έχει δικαίωμα να γνωρίζει επί τόπου. Η ΧΕΝ υποστηρίζει την άμεση ενημέρωση του θύματος για την παραβίαση όλων των περιοριστικών όρων, που έχουν επιβληθεί στον δράστη, όχι μόνο της παραβίασης του όρου της προσέγγισης του θύματος.

Το Ζήτημα της Ποινικής Διαμεσολάβησης

Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλεί η διατήρηση του θεσμού της ποινικής διαμεσολάβησης στο άρθρο 12 του νομοσχεδίου. Η πρόβλεψη αυτή έρχεται σε ευθεία αντίθεση με το άρθρο 48 της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών και της ενδοοικογενειακής βίας καθώς και με τις συστάσεις της επιτροπής της GREVIO για τη χώρα μας.

Παρόλο που εισάγεται πρόβλεψη με την οποία ο εισαγγελέας θα μπορεί σε εξαιρετικές περιπτώσεις να μην δεχθεί συμφωνία μεταξύ των μερών, παραμένει ως ειδική δικονομική προϋπόθεση και προϋπόθεση του παραδεκτού της ποινικής δίωξης η τήρηση της διαδικασίας ποινικής διαμεσολάβησης. Η δε υποβολή ανεπιφύλακτης δήλωσης εκ μέρους του δράστη για παρακολούθηση ειδικού συμβουλευτικού-θεραπευτικού προγράμματος - παρουσιάζει σοβαρά προβλήματα εφαρμογής. Τα εν λόγω θεραπευτικά προγράμματα δεν είναι διαθέσιμα σε όλη την ελληνική επικράτεια, ενώ συχνά διακόπτονται πριν την ολοκλήρωσή τους. Το νομοσχέδιο, ωστόσο, δεν θεωρεί αυτές τις περιπτώσεις ως παραβίαση των όρων της ποινικής διαμεσολάβησης.

Επιπλέον, η δυνατότητα ποινικής διαμεσολάβησης κατά τη διαδικασία του αυτοφώρου ουσιαστικά αναιρεί το πλεονέκτημα της άμεσης προστασίας του θύματος. Προτείνουμε την πλήρη κατάργηση της ποινικής διαμεσολάβησης, σύμφωνα με τη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την απαγόρευση των υποχρεωτικών εναλλακτικών διαδικασιών επίλυσης της διαφοράς, καθώς συχνά λειτουργεί ως μέσο εκφοβισμού του θύματος και αποφυγής της ποινικής ευθύνης του δράστη.

Το Ζήτημα της Υποχρεωτικής Συνεπιμέλειας

Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει στο ζήτημα της υποχρεωτικής συνεπιμέλειας σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας. Ο Νόμος 4800/2021 που εισήγαγε την υποχρεωτική συνεπιμέλεια αποτελεί, δυστυχώς, ένα μέσο ελέγχου των κακοποιητών απέναντι στα θύματά τους. Η υποχρεωτική συνεπιμέλεια αναγκάζει το θύμα να διατηρεί επαφή με τον κακοποιητή, παρατείνοντας τον κύκλο της βίας. Επιπλέον, η απειλή απώλειας της επιμέλειας συχνά χρησιμοποιείται για να αποτρέψει το θύμα από το να καταγγείλει την κακοποίηση.

Στο νομοσχέδιο, προβλέπεται η δυνατότητα του εισαγγελέα που επιλαμβάνεται καταγγελιών για ενδοοικογενειακή βία να εξετάζει άμεσα και αυτεπαγγέλτως την περίπτωση εφαρμογής του άρθρου 1532 ΑΚ, περί συνεπειών κακής άσκησης γονικής μέριμνας. Η πρόταση αυτή παρόλο που κινείται στην σωστή κατεύθυνση, ωστόσο δεν επιλύει το πρόβλημα. Η ΧΕΝ Ελλάδος προτείνει την αυτόματη απώλεια της επιμέλειας του κακοποιητή γονέα μέχρι την τελεσιδικία της απόφασης στο ποινικό δικαστήριο, δεδομένου ότι το δικαίωμα του δράστη δεν μπορεί να υπερισχύει της ασφάλειας του θύματος και του παιδιού.

Σε κάθε περίπτωση χαιρετίζουμε την πρόβλεψη για τη διευρυμένη συνεργασία υπηρεσιών (αστυνομία, εισαγγελείς, κοινωνικές υπηρεσίες), που μνημονεύεται στο νομοσχέδιο, καθώς δεν είναι δυνατή η αντιμετώπιση του νοσηρού φαινομένου αυτού αλλιώς. Παρόλα αυτά, λείπει η πρόβλεψη για τη δημιουργία ενός κεντρικού συντονιστικού οργάνου, που θα την καταστά εφικτή.

Προστασία Ευάλωτων Ομάδων

Η ΧΕΝ Ελλάδος, δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην προστασία ομάδων ευάλωτων γυναικών (γυναικών με αναπηρία, γυναικών με ψυχικές διαταραχές, γυναικών σε περίοδο εγκυμοσύνης κ.λπ). Τα στοιχεία είναι ανησυχητικά:

Οι γυναίκες με αναπηρία έχουν 40% μεγαλύτερο κίνδυνο να υποστούν ενδοοικογενειακή βία. Το 80% έχει υποστεί σεξουαλική επίθεση, ενώ το 70-85% των περιστατικών δεν καταγγέλλεται. Η εξάρτησή τους από τους φροντιστές, που συχνά είναι και οι δράστες, δημιουργεί ένα φαύλο κύκλο σιωπής και φόβου.

Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, η ενδοοικογενειακή βία κατά την εγκυμοσύνη κυμαίνεται από 1% έως 28%, με την εγκυμοσύνη να αποτελεί συχνά περίοδο έναρξης ή κλιμάκωσης της βίας.

Για την αποτελεσματική προστασία των ευάλωτων ομάδων, είναι απαραίτητη η δημιουργία εξειδικευμένων δομών, με προσωπικό κατάλληλα εκπαιδευμένο. Η ολοκληρωμένη φροντίδα πρέπει να συνδυάζει υποστήριξη τόσο για την κακοποίηση

όσο και για την ψυχική υγεία, με έμφαση στη μακροπρόθεσμη παρακολούθηση.

Η Αναγνώριση της Γυναικοκτονίας

Η αναγνώριση στο άρθρο 4 του νομοσχεδίου ότι η "βία κατά των γυναικών" είναι βία που στρέφεται εναντίον τους εξαιτίας του φύλου τους, ανοίγει έναν κρίσιμο διάλογο για τη νομική και κοινωνική μας προσέγγιση απέναντι σε αυτό το φαινόμενο. Η διάταξη αυτή δεν μπορεί παρά να οδηγήσει στη θεσμική αναγνώριση της γυναικοκτονίας ως αυτοτελούς ποινικού αδικήματος. Η Οδηγία δε, στο άρθρο 3 αναγνωρίζει τη γυναικοκτονία ως την πιο ακραία μορφή έμφυλης βίας, ενώ στο προοίμιό της την συνδέει με την άνιση κατανομή εξουσίας μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Η γυναικοκτονία, η ύψιστη και πιο αποτρόπαια μορφή έμφυλης βίας, αποτελεί ένα νοσηρό κοινωνικό φαινόμενο, που δεν μπορεί να συνεχίσει να υποβαθμίζεται στο πλαίσιο γενικών κατηγοριών εγκλημάτων.

Όταν οι γυναίκες δολοφονούνται επειδή είναι γυναίκες, το κίνητρο του δράστη έχει σημασία. Το φύλο του θύματος δεν είναι μία τυχαία λεπτομέρεια, αλλά η ίδια η αιτία της πράξης. Η αναγνώριση της γυναικοκτονίας ως αυτοτελούς ποινικού αδικήματος δεν είναι απλώς ένα νομικό ζήτημα – είναι μια πολιτική δήλωση για την αξία της ζωής των γυναικών.

Η ΧΕΝ Ελλάδα παραμένει προσηλωμένη στον στόχο της αποτελεσματικής προστασίας των θυμάτων βίας. Είμαστε έτοιμοι να συνεργαστούμε εποικοδομητικά για τη βελτίωση του νομοσχεδίου, ώστε να διασφαλίσουμε ότι καμία γυναίκα δεν θα μείνει απροστάτευτη.

Με τιμή
Η Πρόεδρος της ΧΕΝ Ελλάδος
Σταυρούλα Χαϊδεμενάκου